

В. С. Артамощенко,
к. військ. н., доцент, докторант науково-методичного центру організації наукової
та науково-технічної діяльності, Національний університет оборони
України імені Івана Черняховського, м. Київ
ORCID ID 0000-0002-7734-4210

DOI: 10.32702/2306-6814.2021.13 — 14.79

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ МЕТОДУ DOTMLPFI. ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

V. Artamoshchenko,
PhD in Military Science, Associate Professor, Doctoral researcher of the scientific-methodical center
of organization of scientific and scientific-technical activity, National Defence University of Ukraine
named after Ivan Cherniakhovskyi, Kyiv

DEVELOPMENT OF THE MILITARY EDUCATION SYSTEM BASED ON THE DOTMLPFI METHOD. LEGAL ASPECT

У статті окреслено метод оборонного планування на основі спроможностей для оцінювання системи військової освіти за складовими DOTMLPFI. Сформульовано поняття спроможності системи військової освіти — "доктрини" (Doctrine). Підкреслено, що розвиток системи військової освіти в інтересах підготовки кадрів сектору безпеки і оборони полягає у змінах складових системи та потребує державного регулювання.

Проведений аналіз та систематизовано результати реалізованих та запланованих змін у Законі України, Акти Президента України та Кабінету Міністрів України, які супроводжують розвиток системи військової освіти та є ключовою складовою спроможності "доктрини". Підкреслено, що поєднання змін у Законі України, Акти Президента України та Кабінету Міністрів України із змінами у нормативні акти державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти військового профілю, становитимуть основу правового механізму державного управління СВО.

The article states that the capability-based method of defence planning based on DOTMLPFI components was used to evaluate the military education system.

The author emphasized that development of the military education system in the interests of training in the security and defence sector requires changes in the components of the system and state regulation.

The capability of the "doctrine" military education system is the ability of the Laws of Ukraine, acts of the President of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine and regulations of state bodies, to which educational institutions belong, to regulate relations between government agencies, educational institutions and participants.

The analysis is carried out and the results of the implemented and planned changes in the Laws of Ukraine, Acts of the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine are systematized.

Amendments to the Law of Ukraine "On Education" have been elaborated, and new levels of military education of officers are defined such as tactical, operational, strategic.

Amendments to the Law of Ukraine "On Higher Education" separate the concepts of "higher military educational institution" and "higher education institution with specific conditions of study". Moreover, the powers of state bodies in the field of security and defense are expanding.

Amendments to the Law of Ukraine "On Higher Education" have come into force regarding special conditions of admission to higher education institutions for combatants, servicemen and other categories in the interests of military educational institutions.

The Law of Ukraine "On Professional Pre-Higher Education" regulated the activities of military colleges for sergeants.

The Decree of the President of Ukraine "On the Military Security Strategy of Ukraine" defined the tasks of developing the military education system and training for the defence forces according to the NATO principles and standards.

The Cabinet of Ministers of Ukraine approved a new Regulation on military lyceums, new licensing conditions for educational activities, a new "Regulation on higher military educational institutions". In the future, the "Concept for the development of the military education system" will be approved.

The author highlighted that further combination of amendments to the Laws of Ukraine, Acts of the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine with changes in regulations of state bodies to which military educational institutions belong will form the basis of the legal mechanism of state management of military education.

*Ключові слова: Військова освіта, система Військової освіти, сили оборони, державне управління.
Key words: military education, military education system, defence forces, public administration.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ АБО ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Стратегією національної безпеки України пріоритетами національних інтересів України та забезпечення національної безпеки визначено відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України та європейська і євроатлантична інтеграція [1].

Напрямами реалізації цих пріоритетів є посилення спроможностей Збройних Сил України, інших органів сектору безпеки і оборони та розвиток особливого партнерства з Організацією Північноатлантичного договору з метою набуття повноправного членства України в НАТО.

Міністерству оборони України визначено повноваження щодо організації в силах оборони заходів оборонного планування та визначення засад військової кадрової політики у сфері оборони [2].

Оборонне планування — складова частина системи державного стратегічного планування, що здійснюється з метою забезпечення обороноздатності держави шляхом визначення пріоритетів і напрямів розвитку сил оборони, їх спроможностей, озброєння та військової техніки, інфраструктури, підготовки військ (сил), а також розроблення відповідних концепцій, програм і планів з урахуванням реальних і потенційних загроз у воєнній сфері та фінансово-економічних можливостей держави [2].

Отже, оцінювання спільних спроможностей сил оборони є складовою оборонного планування.

У збройних силах держав-членів НАТО для оцінювання спільних (об'єднаних) спроможностей застосовується метод DOTMLPFI (Doctrine, Organization, Training, Materiel, Leadership and Education, Personnel, Facilities, Interoperability) [3; 4]. Оборонне планування на основі спроможностей впроваджується у діяльність сил оборони України [5; 6].

Підготовка кадрів для сил оборони здійснюється у системі військової освіти (СВО), яка є складовою державної системи освіти, тобто її діяльність регулюється державою [7].

Міністерством оборони України впроваджується низка проєктів розвитку окремих спроможностей військ (сил), у тому числі, щодо розвитку системи військової освіти [8; 9].

Проєкт розвитку СВО ґрунтується на методі DOTMLPFI суть якого полягає у послідовній оцінці елементів системи за її складовими із подальшим проєктним управлінням заходів розвитку елементів системи [8]. Так, опрацьовуються зміни до законодавства, розроб-

ляються нові стандарти, проводиться апробація нових освітніх програм військової підготовки, поступово змінюється система управління, удосконалюється інфраструктура та матеріально-технічне забезпечення, тощо. Все це потребує регулювання з боку держави на рівні Законів України, Актів Президента України та Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актів та складає основу державного регулювання розвитку СВО.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, У ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЦІЄЇ ПРОБЛЕМИ

Питання змін у законодавство та інші нормативно-правові акти перебувають у полі зору науковців [8; 10—12], водночас більшість пропозицій надаються у загальному вигляді без конкретизації та систематизації результатів впровадження змін.

МЕТА СТАТТІ

У статті автор ставить за ціль провести аналіз стану змін у нормативно-правові акти, що супроводжують розвиток СВО, систематизувати результати їх впровадження та намітити перспективи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Система освіти являє собою сукупність складників освіти, рівнів і ступенів освіти, кваліфікацій, освітніх програм, стандартів освіти, ліцензійних умов, закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності, учасників освітнього процесу, органів управління у сфері освіти, а також нормативно-правових актів, що регулюють відносини між ними [5].

До нормативно-правових актів, що регулюють відносини між органами управління, закладами освіти та учасниками освітнього процесу слід віднести: закони України, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти, які здійснюють підготовку військових кадрів сектору безпеки і оборони.

Отже, поняття спроможності СВО — "доктрини" (Doctrine) можна сформулювати, як здатність Законів України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України та нормативно-правових актів державних органів до сфери управління яких належать заклади освіти регулювати відносини між органами управління, закладами освіти та учасниками освітнього процесу з метою системних змін СВО.

На сьогодні Міністерством оборони продовжується робота щодо внесення змін у законодавство та інші нормативно-правові акти. Розглянемо результати, що досягнуті та намітимо перспективи.

Проектом Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти і науки" опрацьовані зміни до Закону України "Про освіту" [13]. Так, у статті 21-й в абзаці восьмому частини четвертої слова "оперативно-тактичний або оперативно-стратегічний" замінюються словами "оперативний, стратегічний". Отже, новими рівнями військової освіти офіцерського складу є тактичний, оперативний, стратегічний.

Метою такої зміни є приведення рівнів військової освіти в Україні до рівнів військової освіти збройних сил держав — членів НАТО та подальша реалізація вимог положень ст. 15 Закону України "Про національну безпеку України" щодо визначення засад військової кадрової політики, підготовки кадрів для виконання заходів оборонного планування в силах оборони та підготовки до спільних дій в міжвідомчих органах військового управління за процедурами планування і прийняття військових рішень стандарту НАТО JOPP (Joint Operation Planning Process).

Проектом Закону також вносяться зміни у Закон України "Про вищу освіту", а саме частина перша статті першої пункту шостого розділяє поняття "вищий військовий навчальний заклад" та "заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання". Це обумовлено особливостями підготовки кадрів для сил оборони та сил безпеки, які мають відповідні завдання та функції [2], редакція, яка пропонується:

вищий військовий навчальний заклад (ВВНЗ) — заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського і старшинського) складу з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, інших розвідувальних органів України, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони державного кордону;

заклад вищої освіти зі специфічними умовами навчання (ЗВО СУН) — заклад вищої освіти державної форми власності, який здійснює на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції та центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

Також відпрацьовано зміни до статті 13 Закону України "Про вищу освіту", які розширюють повноваження державних органів, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері безпеки та оборони, до сфери управління яких належать ВВНЗ, ЗВУ СУН, у частині встановлення особливого порядку та

вимог щодо управління закладом, діяльності та розмежування повноважень органів управління і громадського самоврядування, кандидатів на посади їх керівників (заступників керівників), призначення та звільнення з посад керівників (заступників керівників), змісту освітніх програм, формування переліку спеціалізацій підготовки здобувачів спеціалізованої освіти, вимог та конкурсного відбору кандидатів на посади педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників, порядку відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення курсантів (студентів), слухачів, ад'юнктів (аспірантів), нормативів чисельності курсантів, слухачів, ад'юнктів (аспірантів), які навчаються на одну посаду науково-педагогічного працівника.

Новою редакцією статті 44 Закону України "Про вищу освіту" набули чинності зміни до умов прийому до закладів вищої освіти [14].

Так, визначено, що брати участь у конкурсі в межах установлених квот прийому до закладів вищої освіти (наукових установ) України за результатами вступних іспитів з конкурсних предметів мають право особи (за їхнім вибором) [14]:

особи, яких законом визнано учасниками бойових дій та які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, брали участь в антитерористичній операції (операції об'єднаних сил), забезпеченні її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення;

військовослужбовці військової служби за контрактом — при вступі до вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти.

Отже, нова редакція цієї частини умов прийому до закладів вищої освіти розширила права вказаних категорій, які не мали фізичної можливості пройти зовнішнє незалежне оцінювання, коли в період його складання виконували завдання в о та фактично позбавлялись права вступу до закладів вищої освіти.

Також в умовах особливого періоду брати участь у конкурсі за результатами вступних іспитів з конкурсних предметів при вступі на навчання на освітні програми в галузі воєнних наук, національної безпеки, безпеки державного кордону до військових закладів вищої освіти та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти також мають право [14]:

громадяни України, звільнені зі строкової служби, — протягом року після звільнення;

студенти закладів вищої освіти, які виявили бажання вступити на навчання та в подальшому проходити службу за контрактом на посадах офіцерського складу;

вступники з числа випускників військових (військово-морських) ліцеїв та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою, які закінчили навчання в рік вступу;

військовослужбовці військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Вказані зміни є елементом мотиваційного механізму залучення найбільш вмотивованої та підготовленої категорії громадян України до проходження військової служби та складовою соціального захисту військовослужбовців.

Зміни призвели до зростання частки військовослужбовців військової служби за контрактом і випускників військових (військово-морських) ліцеїв та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою серед кандидатів на навчання у ВВНЗ (ВНП ЗВО).

У сфері фахової передвищої освіти Законом України "Про фахову передвищу освіту" [15] врегульовано питання діяльності військових коледжів сержантського складу.

Так, визначено, що фахова передвища військова освіта є складником спеціалізованої фахової передвищої освіти та передбачає військово-професійну підготовку осіб рядового, сержантського (старшинського) складу військової служби за контрактом, яка здійснюється за освітньо-професійними програмами фахової передвищої освіти [15].

Також введені поняття "заклад фахової передвищої військової освіти" та "заклад фахової передвищої освіти із специфічними умовами навчання".

До першої категорії віднесені військові коледжі сержантського складу, які здійснюють підготовку осіб на військові посади сержантського (старшинського) складу.

Друга категорія це фахові коледжі із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку кадрів для потреб Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, інших центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах охорони державного кордону, цивільного захисту, кримінально-виконавчої системи.

Державним органам, до сфери управління яких належать заклади фахової передвищої військової освіти, надано право своїми актами визначати перелік військових спеціалізацій, за якими здійснюється підготовка фахівців, та встановлювати особливі вимоги до управління закладом, діяльності та повноважень педагогічної ради, кандидатів та порядку призначення на посади їх керівників, порядку заміщення вакантних посад командування і педагогічних працівників, реалізації прав і обов'язків педагогічних працівників та осіб, які навчаються, порядку відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються.

Набуття чинності та імплементація закону дозволило організувати підготовку сержантського (старшинського) складу, зокрема з високотехнологічних спеціальностей у стислі терміни.

Питання розвитку СВО також регулюється Актами Президента України.

Так, Указом Президента України затверджено рішення Ради національної безпеки і оборони України "Про Стратегію воєнної безпеки України" [15]. Стратегія чітко формулює завдання розвитку систем військової освіти та підготовки особового складу для сил оборони, запровадження освітньо-професійних програм підготовки офіцерського, сержантського та старшинського складу з використанням досвіду бойових дій, методики підготовки, принципів і стандартів НАТО.

Указом Президента України затверджено "Річну національну програму під егідою Комісії Україна — НАТО на 2021 рік". Програма визначає стратегічну мету реформ у секторі оборони "професіоналізація сил оборони та створення необхідного військового резерву" та завдання "забезпечення централізованої підготовки особового складу сил оборони оперативного рівня (до 2025 року)" [17].

Розглянемо зміни у актах Кабінету Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України у 2019 році [18] ухвалені зміни у "Положення про військовий (військово-морський) ліцей". Визначено, що військовий (військово-морський) ліцей є закладом спеціалізованої освіти II—III або III ступенів військового профілю для дітей з 13 років. Отже, згадані заклади освіти набули статусу закладу спеціалізованої освіти військового профілю тобто включені до СВО.

Заміна слова "юнаків" на "дітей" надало право дівчатам навчатись у військовому (військово-морському) ліцеях, що є елементом реалізації політики гендерної рівності.

Постановою Кабінету Міністрів України у 2021 році затверджено єдине Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей та ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою [19]. Отже, всі вказані заклади об'єднані єдиними вимогами, а дія положення поширюватиметься на ліцеї не лише Міністерства оборони, а й Міністерства внутрішніх справ, Міністерства освіти і науки, обласних рад.

Визначено, що вказані ліцеї є закладами спеціалізованої освіти, що забезпечує здобуття освіти військового профілю для юнаків і дівчат з 13 років одночасно зі здобуттям базової та/або профільної середньої освіти, проведення поглибленої допризовної та посиленої фізичної підготовки і виховання в ліцеїстів готовності до військової служби. Документ регулює організацію діяльності ліцеїв їхні завдання, структуру, склад учасників освітнього процесу, права та обов'язки особового складу.

Кабінетом Міністрів України затверджено нові Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності [20]. Ряд вимог та положень внесені в інтересах розвитку СВО. Так, у вимогах до щодо педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників, які забезпечують реалізацію освітніх компонентів, передбачених освітньою програмою, з підготовки іноземців для ВВНЗ встановлено вимогу щодо володіння англійською мовою за мовним стандартом НАТО STANAG-6001 на рівні не нижче СМР-2.

Така вимога сприятиме досягненню рівня підготовленості науково-педагогічних (педагогічних) працівників потрібного для опанування та впровадження стандартів НАТО, у тому числі шляхом опрацювання документів англійською мовою.

Розширено перелік досягнень у професійній діяльності науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників для вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти такими параметрами [20]:

- наявність статусу учасника бойових дій;
- участь у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою Організації Об'єднаних Націй;
- участь у міжнародних військових навчаннях (тренуваннях) за участю збройних сил країн-членів НАТО.

Впровадження рекомендацій дозволить залучити до освітнього процесу найбільш підготовлені та досвідчені кадри та підвищити якість реалізації освітніх програм у ВВНЗ.

Кабінетом Міністрів України ухвалено нове "Положення про вищі військові навчальні заклади" [21]. Цей документ формулює завдання ВВНЗ, регулює його

структуру, визначає питання управління закладом, регулює діяльність учасників освітнього процесу, фінансово-економічні відносини в діяльності навчального закладу, питання міжнародного співробітництва та контролю за діяльністю ВВНЗ. Прийняття нового Положення є елементом імплементації вимог сучасного законодавства у сфері освіти та національної безпеки в інтересах розвитку СВО.

Реалізацію Концепції військової освіти в Україні у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410 "Про створення єдиної системи військової освіти" завершено у 2000 році [22]. Тому з набуттям чинності Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти і науки" буде ухвалено "Концепцію розвитку системи військової освіти". Документ затверджуватиметься розпорядженням Кабінету Міністрів України та формуватиме мету, завдання, шляхи і способи розвитку СВО в інтересах підготовки військових кадрів сектору безпеки і оборони.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, у статті сформульовано спроможність СВО "доктрини", як елементу методу DOTMLPFI, проведений аналіз та узагальнення запланованих та реалізованих змін у Законі України, Акти Президента України та Кабінету Міністрів України, що супроводжуватимуть розвиток системи військової освіти.

У подальшому поєднання змін у Законі України, Акти Президента України та Кабінету Міністрів України із змінами у нормативні акти державних органів, до сфери управління яких належать заклади освіти військового профілю становитимуть основу правового механізму державного управління СВО.

Література:

1. "Про Стратегію національної безпеки України". Указ Президента України № 392/2020 від 14 вересня 2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n7>
2. "Про національну безпеку України". Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
3. NATO Glossary of Abbreviations used in NATO Documents and Publications (AAP-15). URL: [https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-15%-20\(2019\)%20EF.pdf](https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-15%-20(2019)%20EF.pdf)
4. NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06). URL: <https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-06%202020%20EF.pdf>
5. Сиротенко А. Оборонна реформа: системний підхід до оборонного менеджменту: монографія / А. Павліковський, В. Фролов, Ф. Саганюк та ін.; за заг. ред. А. Сиротенка. Київ: НУОУ, 2020. — 274 с. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/mono-obo-ref-2020.pdf>
6. Щипанський П.В., Саганюк Ф.В., Мудрак Ю.М. Оборонний менеджмент: підходи до управління процесами оборонного планування // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень. — К.: НУОУ, 2020. — № 1 (71). — С. 52—58. URL: <http://znp-cvds.nuou.org.ua/article/view/233432/232181>

НУОУ, 2020. — № 1 (71). — С. 52—58. URL: <http://znp-cvds.nuou.org.ua/article/view/233432/232181>

7. Сальнікова О.Ф., Артамощенко В.С. Теоретичні аспекти державного управління системою військової освіти // Інвестиції: практика та досвід. — Київ, 2021. — № 12. С. 67—71. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.12.67>

8. Артамощенко В.С., Фаворська О.Ю. Управління змінами щодо розвитку системи військової освіти на засадах програмно-проектного менеджменту // Наука і оборона. — К.: НУОУ, 2019. — № 3. — С. 40—44. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2019-8-3-40-44>

9. Про організацію виконання окремих заходів оборонної реформи на середньострокову перспективу. Наказ Міністерства оборони України від 14 серпня 2020 року № 283. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2020/nm_283.pdf

10. Полторак С.Т. Трансформація системи військової освіти України на шляху до досягнення стандартів НАТО // Наука і оборона. — 2018. — № 2. — С. 3—10. URL: <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-3-2-3-10>

11. Зельницький А., Заболотний О. Якість вищої військової освіти в контексті змін у законодавстві України // Військова освіта: Збірник наукових праць НУОУ: Київ, 2020. № 1 (41). С. 147—162. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-1/147-162>

12. Вавілова Н.В. Законодавство та нормативно-правова база щодо формування галузевої рамки кваліфікацій у галузі знань "воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону": стан, проблеми, перспективи // Військова освіта: Збірник наукових праць НУОУ: Київ, 2020. № 2 (42). С. 18—26. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2020-02/18-26>

13. "Про освіту". Закон України. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

14. "Про вищу освіту". Закон України // База даних "Законодавство України" / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

15. "Про фахову передвищу освіту". Закон України // База даних "Законодавство України" / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>

16. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року "Про Стратегію воєнної безпеки України". Указ Президента України № 121/2021 від 25 березня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n2>

17. "Про Річну національну програму під егідою Комісії Україна — НАТО на 2021 рік". Указ Президента України № 189/2020 від 11 травня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189/2021#Text>

18. "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 1087". Постанова Кабінету Міністрів України від 15 травня 2019 р. № 486. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-2019-%D0%BF#n2>

19. "Про затвердження Положення про військовий (військово-морський, військово-спортивний) ліцей та ліцей із посиленою військово-фізичною підготовкою".

Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2021 р. № 672. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2021-%D0%BF#Text>

20. "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1187". Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2021 р. № 365. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text>

21. "Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади". Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 р. № 467. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/467-2021-%D0%BF#Text>

22. "Про створення єдиної системи військової освіти". Постанова Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text>

References:

1. President of Ukraine (2020), Decree "On the national security strategy of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#n7> (Accessed 5 July 2021).

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine "On the national security of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (Accessed 6 July 2021).

3. NATO (2019), "NATO Glossary of Abbreviations used in NATO Documents and Publications (AAP-15)", available at: [https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-15%20\(2019\)%20EF.pdf](https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-15%20(2019)%20EF.pdf) (Accessed 6 July 2021).

4. NATO (2020), "NATO Glossary of Terms and Definitions (AAP-06)", available at: <https://nso.nato.int/nso/zPublic/ap/PROM/AAP-06%202020%20EF.pdf> (Accessed 6 July 2021).

5. Syrotenko, A. Pavlikovskyi, A. Frolov V. and Sahaniuk, F. (2020), *Oboronna reforma: systemnyi pidkhid do oboronnoho menedzhmentu* [Defence reform: a systematic approach to defence management], NDU, Kyiv, Ukraine, available at: <https://nuou.org.ua/assets/documents/mono-obo-ref-2020.pdf> (Accessed 6 July 2021).

6. Shchypanskyi, P. V. Sahaniuk, F. V. and Mudrak, Yu. M. (2020), "Defence management: approaches to managing defence planning processes", *Zbirnyk naukovykh prats Tsentru voienno-stratehichnykh doslidzhen*, vol. 1 (71), pp. 52—58, available at: <http://znp-cvds.nuou.org.ua/article/view/233432/232181> (Accessed 6 July 2021).

7. Salnikova, O. and Artamoshchenko, V. (2021), "Theoretical aspects of public administration of the military education system", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 12, pp. 67—71. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.12.67>

8. Artamoshchenko, V. S. and Favorska, O. U. (2019), "Management of changes in the development of the military education system based on program and project management", *Science and defense*, vol. 2, pp. 40—44.

9. Ministry of Defence of Ukraine (2020), "On the organization of the implementation of certain measures of defense reform in the medium term", available at: https://www.mil.gov.ua/content/mou_orders/mou_2020/nm_283.pdf (Accessed 5 July 2021).

10. Poltorak, S. T. (2018), "Transformation of Ukraine's military education system on the way to achieving NATO standards", *Science and defense*, vol. 2, pp. 3—10. <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2018-3-2-3-10>

11. Zelnytskyi, A. and Zabolotnyi, O. (2020) "The quality of higher military education in the context of changes in the legislation of Ukraine", *Viiskova osvita: Zbirnyk naukovykh prats NUOU*, vol. 1 (41), pp. 147—162. <https://doi.org/10.33099/2617-1783/2020-1/147-162>

12. Vavilova, N. V. (2020), "Legislation and regulatory framework for the formation of the sectoral framework of qualifications in the field of knowledge "Military science, national security, state border security": status, problems, prospects", *Viiskova osvita: Zbirnyk naukovykh prats NUOU*, vol. 2 (42), pp. 18—26. <https://doi.org/10.33099/2617-1775/2020-02/18-26>

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On the education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 5 July 2021).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On the higher education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 5 July 2021).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2019), The Law of Ukraine "On the professional higher education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (Accessed 5 July 2021).

16. President of Ukraine (2020), Decree "On the Military Security Strategy of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#n2> (Accessed 5 July 2021).

17. President of Ukraine (2021), Decree "On the Annual National Program under the leadership of the NATO-Ukraine Commission for 2021", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189/2021#Text> (Accessed 5 July 2021).

18. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of July 17, 2003 № 1087", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-2019-%D0%BF#n2> (Accessed 5 July 2021).

19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Regulations on military (naval, military-sports) lyceum and lyceum with enhanced military-physical training", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/672-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 7 July 2021).

20. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On Amendments to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 30, 2015 № 1187", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 5 July 2021).

21. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Regulations on higher military educational institutions", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/467-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 5 July 2021).

22. Cabinet of Ministers of Ukraine (1997), Resolution "About creation of uniform system of military education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text> (Accessed 5 July 2021).

Стаття надійшла до редакції 08.07.2021 р.